ՆՈՐ-ԴԱՐ

№ 41 ՀԻՆԳԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ Հ̇աբաթ 19 Մարտի 1888 Հ̇աբաթ 19 Մարտի ՀԻՆԳԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ № 41

Տարեկան 10 րուբլի, վեց ամսոր՝ 6 րուբլի, երեք ամսոր՝ 3 ր. 50 կ., ամսոր՝ 1 ր. 50 կ., հատով՝ 5 կոպեկ։
Բաժանորդ գրվում են Թիֆլիսում միայն խմբագրատանը։

Խմբագրութեան հասցէն՝ Тифлисъ. Редакція «Норъ-Даръ» կամ Tiflis. Rédaction «Nor-Dar».

Խմբագրատունը բաց է ամեն օր (բացի տօն օրերից) ժամը 9-ից մինչև 2-ը։ Յայտարարութիւնները ընդունվում են ամեն լեզուներով։ Յայտարարութիւնների բաւին 2 կ., բեկլամների համար կրկնապատիկ։

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Առաջնորդող.—Հայոց Թատրոնի գոյութեան հանգիսը։

Քրոնիկոն.—Լուրեր։—Նամակ խմբագրին։—Անցագիրը Ռուսիայում։

Թղթակցութիւններ.—Նամակ Թիւրքիայից։ Կ. Պոլիս։

Քաղաքական.—Քաղաքական տեսութիւն։ Լուրեր։

«Նոր-Դար»-ի հեռագիրները։

Յայտարարութիւններ։

Թիֆլիս, 18 մարտի 1888

ՀԱՅՈՑ ԹԱՏՐՈՆԻ ԳՈՅՈՒԹԵԱՆ ԽՆԴԻՐԸ.

Դ.

Հայոց Թատրոնի գոյութեան խնդիրն արծարծելով, ընդունեցինք, որ Հայոց Թատրոնի յարատև գոյութիւնը պահպանող երեք անհրաժեշտ պայմաններն են. ա) սեպհական Թատրոնի շինութիւն, բ) դերասաններ և դերասանուհիներ և գ) յարմար, լաւ, միով բանիւ նպատակայարմար բեմ-պերտուարը։

Առաջին պայմանի, այսինքն սեպհական Թատրոնի շինութեան մասին ասացինք, որ չունինք։ Երկրորդ պայմանի, այսինքն դերասանական խմբի մասին աւելի մանրամասն պատեհ առիթով կը խօսենք։ Դերասանների և դերասանուհիների կոչմից մենք շատ և շատ ազքատ ենք. սա ցաւալի է, բայց իրողութիւն է։ Կան մի քանի դերասաններ և դերասանուհիներ, ունենք մինչև անգամ նշանաւոր դերասան, ինչպիսին է մեր տաղանդաւոր դերասան Ադամեանը, որ այնքան փայլ է տալիս և ոչ-Հայոց բեմերին։ Բայց այս կայ, որ մի քանի հատ և այն էլ ցիր ու ցան եղած դերասաններով Հայոց Թատրոնի համար կարգին, պիտանի և յարատև դերասանական խումբ չի կազմուիլ և մի երկու դերասանով Թատրոնի գոյութիւնը չի ապահովուիլ։ Մենք իրաւունք չունինք տաղանդաւոր դերասան Ադամեանից պահանջելու, որ նա Հայոց Թատրոնը աւելի սիրէ քան իւր տաղանդը։ Ինչ վերաբերում է Գէորգ Զմշկեանին,—մեր թատրոնական գործի կենդանի մնացած նեստորին, դա ինչ որ կարողացել է արել է կռուելով շատ խոչընդոտների դէմ. եթէ դա չէ կարողացել Հայոց Թատրոնի գոյութեան համար անհրաժեշտ ճանաչուած պայմաններն իրագործել, այդտեղ նա մեղաւոր չէ, այդ արդէն նրա ոյժից վեր է. մեղաւորն այդտեղ Հայ Հասարակութիւնն է, աւելի Հասկացող դասն է, որ այնքան անտարբեր են գտնուել դէպի Հայոց Թատրոնի գոյութեան գործը։

Ինչ վերաբերում է Թատրոնի գոյութեան երրորդ պայմանին, այսինքն ներկայացնելիք պիէսներին, բէպերտուարին,—այդ մասին մենք նախընթաց առաջնորդողում մի փոքր աւելի խօսեցինք։ Եթէ այդ դէպքում առանձին ուշադրութիւն դարձրինք Սունդուկեանցի կոմեդիաների վերայ, այդ հասկանալի է թէ ինչու. այդ կոմեդիաները մեր բեմական ուրոյն երկերի մէջ տիրապետող տեղ են բռնում։ Սունդուկեանցը Հայոց Թատրոնի վերայ շատ երախտիք ունի, շատ աշխատել է. նրա կոմեդիաների մասին մեր նկատողութիւնները անելով, մենք նայել ենք նրանց վերայ յարմարութեան և անյարմարութեան տեսակէտից, նրա կոմեդիաները իբրև դրամատիկական ստեղծագործութիւններ քննութեան չենք առել մենք։

Մեր քննած տեսակէտից, ասեցինք, որ այդ կոմեդիաները մեծ մասամբ անյարմար են Հայոց Թատրոնի համար։ Թէ ինչ ողորմելի գրութեան մէջ է գտնուել և գտնվում մեր Թատրոնական բէպերտուարը, այդ կարելի է արդէն այն տեղից տեսնել, որ Գալալ Ղազոից մենք Թռչում հասնում ենք Շէքսպիրի «Լիր Թագաւորին», Կարինեանցի «Նուշանիկից» Շիլլերի «Դօն Կարլօսին», «Վուլքի իմ վէչերից» Գուցկովի «Ուրիէլ Ակոստային»... և այս ամենը կատարվում է միևնոյն լեզուով, միևնոյն հանգերով, միևնոյն հասարակութեան առաջ, խաղացողներն էլ միևնոյն դերասաններն են։ Այդ բէպերտուարից արդէն կարելի է տեսնել, թէ մեր ժողովուրդը իւր զարգացման ընթացքում ինչպիսի անկանոն քայլեր է անում և այդ որքան վնաս է բերում նրան։

Գալալ-Ղազոից, կամ Խեչօյի Թուզից և այդ տեսակ պիէսներից մինչև Շէքսպիրի «Թագաւոր Լիրը» կամ «Համլետը» կամ Գուցկովի «Ուրիէլ Ակոստան» և այլ այդ տեսակ երկերը որքան ահագին տարածութիւն կայ։ Մթթէ կարելի չէ այդ տարածութիւնը լցնել նպատակայարմար, մեր ժողովրդի մտքին, հասկացողութեան և սրտին աւելի համապատասխանող պիէսներով։ Շատ լաւ կարելի էր, և դրանով մեր Թատրոնը կը դառնար ժողովրդական Թատրոն, նրան զուարճացնելու հետ և նրան բարոյապէս և մտաւորապէս կը կրթէր՝ նրա զարգացմանը առողջ և կանոնաւոր ընթացք տալով։

Ի՞նչ պիտի հասկանար օրինակ մեր ժողովուրդը Ուրիէլ Ակոստայից և ի՞նչ հասկացան այդ պիէսան ներկայացնող դերասանները իրենք. ոչինչ կամ շատ քիչ բան։

Այսպէս, տեսնում ենք, որ տասնեակ տարիներ Հայոց Թատրոնի գոյութեան համար աշխատելուց, չարչարուելուց յետոյ՝ մենք մի միջակ Թատրոն չունենք նոյն իսկ Թիֆլիսում։

Հայոց Թատրոնի գործը գլուխ բերելու համար վերոյիշեալ երեք պայմանների իրագործումը անհրաժեշտ է։

Իսկ այդ մէկ կամ երկու մարդու գործ չէ, այլ միացեալ ոյժերով կարելի է միայն գլուխ բերել ցանկալի գործը։

Անցեալները Զէյթունցիների օգտին բանկային Թատրոնում տուած հաւերէն ներկայացման համար, որքան մենք իմացել ենք, մէկ գիշերուայ համար վճարուեցաւ աւելի քան 400 րուբլի։

Այս վերջին քսան տարուայ մէջ Թիֆլիսում ոյժով և զօրով գլուխ բերած Հայոց ներկայացումների համար քանի՛ և քանի՛ հազար րուբլիներ են վճարուած... Եթէ միութեան հոգի լինէր և գործի համար սէր, մթթէ կարելի չպիտի լինէր ակցիօնական ընկերութիւն կազմելով կանգնեցնել սեպհական Հայոց Թատրոն. նիւթական կողմից այդ ընկերութիւնը ոչինչ վրնաս չէր ունենալ, միևնոյն ժամանակ Թատրոնի գոյութիւնը ապահովացրած կը լինէր։

Հայոց Թատրոնի համար յաջողութեամբ կարող էին աշխատել արդէն գոյութիւն ունեցող ընկերութիւնները։ Այսպէս, դրամատիկական ակումբը կարող էր շատ բան շինել, բայց ինչ անես, որ անունը կայ, ինքը չկայ։ Ունենք մի ուրիշ ընկերութիւն,—դա «Հայերէն գրքերի տպագրութեան և այլն... ընկերութիւնն» է։

Սա շատ կարող էր նպաստել Հայոց Թատրոնի համար յարմարաւոր բէպերտուար կազմելու գործին, սա կարող էր և մրցանակներ նշանակել լաւ, ինքնուրոյն և կամ մեր կեանքին և պահանջներին յարմարեցրած օտար պիէսների համար—բայց ինչ անես, որ այս ընկերութեան անունը որքան էլ որ գժուար արտասանվում է, աւելի էլ գժուար յայտնվում է նա։

Խօսելով և ցանկութիւնները յայտնելով գործը գլուխ չի գալ, այլ միանալով, գործը սկսելով։

Որ միութիւնից մենք կարող ենք միմիայն օգտուել, դրան լաւ ապացոյց է 1879—1881-ին գոյութիւն ունեցող Հայոց Թատրոնական մասնաժողովը։ Ինչ պակասութիւններ էլ որ ունէր դա, ինչ սխալ քայլեր էր որ դա կատարեց, այնու ամենայնիւ դրա գոյութիւնը իւր՝ համեմատաբար կարճ ժամանակամիջոցում բաւականին օգուտ տուաւ, որի ազդեցութիւնը մինչև օրս էլ նկատվում է։

ՔՐՈՆԻԿՈՆ

Ուրբաթ, մարտի 18-ին, ցերեկուայ ժամը 3-ին Պետերբուրգից պատերազմա-վիրաբական Ճանապարհով Թիֆլիս եկ. Դօնդուկով-Կօրսակովը։

—

Իւր ժամանակին «Նոր-Դար»-ի ընթերցողներին հաղորդել էինք, որ նախկին Պրիկազի պարտապանների դրութիւնն մասամբ թեթևացնելու համար, քաղաքիս պ. քաղաքագլուխը դիմել էր հեռագրով Պետերբուրգ՝ երկրիս կառավարչապետի միջնորդութեամբ, մի քանի արտօնութիւններ ստանալու մտքով՝ թէ քաղաքի, թէ պարտապանների և թէ մանաւանդ պետական գանձարանի չահն աչքի առաջ ունենալով։ Իշխան կառավարչապետի միջնորդելով, ֆինանսների մինիստրը առաջարկել էր մինիստրների խորհրդին մի քանի արտօնութիւններ տալ Պրիկազի պարտապաններին՝ որոնք երեսից անչարժ կալքերը գրաւ էին գրած Պրիկազում։ Այդ առաջարկութեան հիման վերայ, մինիստրների խորհրդում եղել է մի որոշում, որ Բարձրագոյն հաստատութիւն է ստացել 1888 թ. փետրվարի 20-ին։

Այդ որոշումով բաւական արտօնութիւններ են ստանում նախկին Պրիկազի պարտապանները։ Մենք այդ որոշման հետ միւս անգամ կաշխատենք ծանօթացնել մեր ընթերցողներին։

—

ՂԱՋԱԽԻՑ մեզ գրում են, որ մարտի 13-ին գեաբամի եղբայրներին կըրկին բանտարկել են Գանձակի պ. Նահանգապետի կարգադրութեամբ, որպէս զի չետոյ նրանց բնակեցնեն Կովկասի ուրիշ կողմերը։

—Դաղկեսաման գիւղում երկու օր առաջ վախճանել է յայտնի գեաբամի հինգ տարուայ հարսնացուն։ Ցուղարկաւորութեան, ասում են, ներկայ են եղել բաւական պատուաւոր անձեր ի պատիւ գեաբամի։

—

Կովկասի գեղարուեստի օժանդակող ընկերութեան նախաձեռնութեամբ, Կովկասի կառավարչապետի պալատում եղած պատկերահանդէսը բարեկենդանի վերջին օրը փակուեց։ Սակայն, ինչպէս երևում է, թիֆլիսի պատկերահանդէսը օրինակ է եղել կազմելու և մի ուրիշ պատկերահանդէս՝ միայն Բագուում։ Այսպէս, օրինակ, «Кав.»-ը հաղորդում է, որ տեղական մի քանի գեղարուեստագէտներ մտադիր են իրենց նկարները հաւաքել և դրանցով Բագուում կազմել պատկերահանդէս, այնտեղի հասարակական ժողովարանի դահլիճում կամ մասնաւոր տներից մինում։ Բացի նկարիչներից, այդ հանդէսին պիտի մասնակցեն և տեղական ճարտարապետներից ոմանք։

—

ԿԵՐՋԻՑ մեզ գրում են։—Այսօր, մարտի 10-ին մի սարսափելի եղեռնագործութիւն պատահեց մեր քաղաքում։—Մի ուրս ձկնավաճառ մի քանի տարիներ ապրելով մի կնոջ հետ, օրանից տարի ու կէս առաջ գործով գնում է Օդեսսա, սիրուհուն և աղախնուն Թողնելով իւր սեփական տանը։ Սրանից մի քանի ամիս առաջ վերադառնալով կնոջ, անչափ է լինում նրա զարմանքը, երբ ժէ իւր սիրուհուն է գտնում տանը և ժէ էլ աղախնին։ Նա դիմում է նոյն րոպէում վարձով ապրող ուրս տաղձագործին, որից արհամարհանքով պատասխան է ստանում, Թէ «ժվ գիտէ, գուցէ փախած է մի այլ մարդու հետ»։ Ձկնավաճառը անմիջապէս յայտնում է ոստիկանութեան իւր սիրուհու և նրա հետ էլ իւր տնից բաւականին ոսկեղէն և շորեղէն անհետացած լինելու մասին։ Այնուհետև ձկնավաճառը մի ուրիշ սիրուհի գտնելով, ապրում է նրա հետ։ Օրից 2 օր առաջ ձկնավաճառը երազում տեսնում է, որ երբև Թէ նախկին սիրուհին աղաչում է նրան, որ իւր մարմինն Թաղէ քրիստոնէական կարգով։ Ձկնավաճառը նոր խեղճ հանգստացնելու համար գնում է հետևեալ օրը եկեղեցի և մոմ վառում։ Այսօր առաւօտ, մօտաւորապէս ժամը 10-ին, Թէյի միջոցին, դուրս է գալիս իւր սենեակից և գնում է տաղձագործի մօտ, որպէս զի ստանայ մի քանի ամսուայ տան վարձ —18 րուբլին և միևնոյն ժամանակ խնդրում է, որ եթէ տաղձագործը չէ կարող վճարել իւր պարտքը, գոնէ դուրս գայ տնից, որպէս զի ուրիշին վարձով տայ։ Տաղձագործը, առանց երկար մտածելու, մուրճի մի հարուածով նրան գետին է գլորում. բայց տեսնելով, որ իւր գոհը արդէն մեռած չէ, իսկոյն ատամէսկան նրա կոկորդն է խրում։ Այնուհետև իւր կընոջ օգնութեամբ, հանում է նրա գըրպանից 1200 ր. փող, մի քսակի մէջ, դնում է մահճակալի տակ։ Ձկնավաճառի սիրուհին երկար սպասելուց յետոյ, անհամբերութեամբ դիմում է նրա ետևից, և երբ տաղձագործը մերժում է առարկելով, Թէ չէ տեսել, և մանաւանդ երբ կինն արեան հետքերը է նկատում, մէջը կասկածէ ընկնում և իսկոյն ոստիկանութեանը իմաց է տալիս։ Ոստիկանութիւնը գալով խուզարկեց տաղձագործի տունը և գտաւ մարդու դիակը, ժամացոյցը, 1200 ր. փող՝ որ փաթաթած է լինում տաղձագործի 3 տարեկան որդու մարմնին, ձկնավաճառի առաջի սիրուհու Թաւշեայ հագուստը, իսկ մուրհակներն այրած է լինում։ Անմիջապէս տաղձագործին և կնոջը (որ յատակին է լուա. նալիս եղել արեան հետքերն մաքրելու համար) բանտարկելուց յետ, նրբանց 3 տարեկան որդին խոստովանում է, որ ձկնավաճառի առաջի սիրուհուն էլ իւր հայրն է սպանել և ցոյց է տալիս բակում Թաղուած տեղը։ Ցոյց տուած տեղը փորելով, երկու արշին խորութիւնից հանելին խեղճ կնոջ մարմինն կրի մէջ Թաղած։ Այժմ ինդրում են աղաչանի մարմինն։ Ասում են, որ այդ տաղձագործը փախստական կղեր է։

—

ՇՈՒԱՎԷՐԻՑ.—Այստեղ տարածուած են գանազան հիւանդութիւններ, մանաւանդ երեխաների։ Մահնողներ շատ են, և բժշկելու միջոցները չեն օգնում ցաւի բուժելուն։ Մեր գաւառական բժիշկ պ. Մազալովն էլ, պէտք է ասած, այնքան էլ ուշադիր չէ և լայեղ չէ անում չքաւորների տունը մտնելու մինչև երեք րուբլիա-

Ա. Գրիգորյան։—Ջրերը ջրաղացի համար։ Ձեր դեմ դատ հարուցած Ա. Ղազարյանի ջրաղացի ջրերը ձեզ չեն պատկանում, որովհետև դուք ձեր ջրաղացի համար ջրերը ստացել եք ոչ թե ձեր հողերի, այլ Ղազարյանի հողերի միջով։ Ուստի Ղազարյանը իրավունք ունի ձեր ջրաղացի ջրերը ետ դարձնել իր հողերի միջով։

Ա. Գրիգորյան։—Ջրերը ջրաղացի համար։ Ձեր դեմ դատ հարուցած Ա. Ղազարյանի ջրաղացի ջրերը ձեզ չեն պատկանում, որովհետև դուք ձեր ջրաղացի համար ջրերը ստացել եք ոչ թե ձեր հողերի, այլ Ղազարյանի հողերի միջով։ Ուստի Ղազարյանը իրավունք ունի ձեր ջրաղացի ջրերը ետ դարձնել իր հողերի միջով։

Ա. Գրիգորյան։—Ջրերը ջրաղացի համար։ Ձեր դեմ դատ հարուցած Ա. Ղազարյանի ջրաղացի ջրերը ձեզ չեն պատկանում, որովհետև դուք ձեր ջրաղացի համար ջրերը ստացել եք ոչ թե ձեր հողերի, այլ Ղազարյանի հողերի միջով։ Ուստի Ղազարյանը իրավունք ունի ձեր ջրաղացի ջրերը ետ դարձնել իր հողերի միջով։

Ա. Գրիգորյան։—Ջրերը ջրաղացի համար։ Ձեր դեմ դատ հարուցած Ա. Ղազարյանի ջրաղացի ջրերը ձեզ չեն պատկանում, որովհետև դուք ձեր ջրաղացի համար ջրերը ստացել եք ոչ թե ձեր հողերի, այլ Ղազարյանի հողերի միջով։ Ուստի Ղազարյանը իրավունք ունի ձեր ջրաղացի ջրերը ետ դարձնել իր հողերի միջով։

Ա. Գրիգորյան։—Ջրերը ջրաղացի համար։ Ձեր դեմ դատ հարուցած Ա. Ղազարյանի ջրաղացի ջրերը ձեզ չեն պատկանում, որովհետև դուք ձեր ջրաղացի համար ջրերը ստացել եք ոչ թե ձեր հողերի, այլ Ղազարյանի հողերի միջով։ Ուստի Ղազարյանը իրավունք ունի ձեր ջրաղացի ջրերը ետ դարձնել իր հողերի միջով։

Ա. Գրիգորյան։—Ջրերը ջրաղացի համար։ Ձեր դեմ դատ հարուցած Ա. Ղազարյանի ջրաղացի ջրերը ձեզ չեն պատկանում, որովհետև դուք ձեր ջրաղացի համար ջրերը ստացել եք ոչ թե ձեր հողերի, այլ Ղազարյանի հողերի միջով։ Ուստի Ղազարյանը իրավունք ունի ձեր ջրաղացի ջրերը ետ դարձնել իր հողերի միջով։

Ա. Գրիգորյան։—Ջրերը ջրաղացի համար։ Ձեր դեմ դատ հարուցած Ա. Ղազարյանի ջրաղացի ջրերը ձեզ չեն պատկանում, որովհետև դուք ձեր ջրաղացի համար ջրերը ստացել եք ոչ թե ձեր հողերի, այլ Ղազարյանի հողերի միջով։ Ուստի Ղազարյանը իրավունք ունի ձեր ջրաղացի ջրերը ետ դարձնել իր հողերի միջով։

Ա. Գրիգորյան։—Ջրերը ջրաղացի համար։ Ձեր դեմ դատ հարուցած Ա. Ղազարյանի ջրաղացի ջրերը ձեզ չեն պատկանում, որովհետև դուք ձեր ջրաղացի համար ջրերը ստացել եք ոչ թե ձեր հողերի, այլ Ղազարյանի հողերի միջով։ Ուստի Ղազարյանը իրավունք ունի ձեր ջրաղացի ջրերը ետ դարձնել իր հողերի միջով։

Ա. Գրիգորյան։—Ջրերը ջրաղացի համար։ Ձեր դեմ դատ հարուցած Ա. Ղազարյանի ջրաղացի ջրերը ձեզ չեն պատկանում, որովհետև դուք ձեր ջրաղացի համար ջրերը ստացել եք ոչ թե ձեր հողերի, այլ Ղազարյանի հողերի միջով։ Ուստի Ղազարյանը իրավունք ունի ձեր ջրաղացի ջրերը ետ դարձնել իր հողերի միջով։

Ա. Գրիգորյան։—Ջրերը ջրաղացի համար։ Ձեր դեմ դատ հարուցած Ա. Ղազարյանի ջրաղացի ջրերը ձեզ չեն պատկանում, որովհետև դուք ձեր ջրաղացի համար ջրերը ստացել եք ոչ թե ձեր հողերի, այլ Ղազարյանի հողերի միջով։ Ուստի Ղազարյանը իրավունք ունի ձեր ջրաղացի ջրերը ետ դարձնել իր հողերի միջով։

Ա. Գրիգորյան։—Ջրերը ջրաղացի համար։ Ձեր դեմ դատ հարուցած Ա. Ղազարյանի ջրաղացի ջրերը ձեզ չեն պատկանում, որովհետև դուք ձեր ջրաղացի համար ջրերը ստացել եք ոչ թե ձեր հողերի, այլ Ղազարյանի հողերի միջով։ Ուստի Ղազարյանը իրավունք ունի ձեր ջրաղացի ջրերը ետ դարձնել իր հողերի միջով։

Ա. Գրիգորյան։—Ջրերը ջրաղացի համար։ Ձեր դեմ դատ հարուցած Ա. Ղազարյանի ջրաղացի ջրերը ձեզ չեն պատկանում, որովհետև դուք ձեր ջրաղացի համար ջրերը ստացել եք ոչ թե ձեր հողերի, այլ Ղազարյանի հողերի միջով։ Ուստի Ղազարյանը իրավունք ունի ձեր ջրաղացի ջրերը ետ դարձնել իր հողերի միջով։

Ա. Գրիգորյան։—Ջրերը ջրաղացի համար։ Ձեր դեմ դատ հարուցած Ա. Ղազարյանի ջրաղացի ջրերը ձեզ չեն պատկանում, որովհետև դուք ձեր ջրաղացի համար ջրերը ստացել եք ոչ թե ձեր հողերի, այլ Ղազարյանի հողերի միջով։ Ուստի Ղազարյանը իրավունք ունի ձեր ջրաղացի ջրերը ետ դարձնել իր հողերի միջով։

Ա. Գրիգորյան։—Ջրերը ջրաղացի համար։ Ձեր դեմ դատ հարուցած Ա. Ղազարյանի ջրաղացի ջրերը ձեզ չեն պատկանում, որովհետև դուք ձեր ջրաղացի համար ջրերը ստացել եք ոչ թե ձեր հողերի, այլ Ղազարյանի հողերի միջով։ Ուստի Ղազարյանը իրավունք ունի ձեր ջրաղացի ջրերը ետ դարձնել իր հողերի միջով։

Ա. Գրիգորյան։—Ջրերը ջրաղացի համար։ Ձեր դեմ դատ հարուցած Ա. Ղազարյանի ջրաղացի ջրերը ձեզ չեն պատկանում, որովհետև դուք ձեր ջրաղացի համար ջրերը ստացել եք ոչ թե ձեր հողերի, այլ Ղազարյանի հողերի միջով։ Ուստի Ղազարյանը իրավունք ունի ձեր ջրաղացի ջրերը ետ դարձնել իր հողերի միջով։

ՀԱՅԿ ՕՐԱԹԵՐԹ ՀԱՆԴԷՍ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԵԱՆ, ԳԻՏՈՒԹԵԱՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆՈՒԹԵԱՆ

ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ ՏՊԱՐԱՆԻ ԴԱՎԹԻԱՆ

ԳԻՆ ԱՄԱՆՈՐԻ ՀԱՅԿ ՕՐԱԹԵՐԹԻ

Ամսագիր, տպագրուած Վենետիկ քաղաքում

Տարեկան 12 ֆրանկ, կամ 4 ռուբլի

Ամսագրի բոլոր գրութիւնները պէտք է ուղղել հետևեալ հասցէով:

Monsieur le Directeur du journal Haïk

Venise, Saint Lazare

Ամսագրի բոլոր գումարները պէտք է ուղղել հետևեալ հասցէով:

Monsieur Mekhitar Sébastian Baronian

Venise, Saint Lazare

ՊԱՐՈՒՆԱԿՈՒԹԻՒՆ

Ի ՄԱՍԻՆ ՀԱՅԿ ՕՐԱԹԵՐԹԻ

Ի ՄԱՍԻՆ ՀԱՅԿ ՕՐԱԹԵՐԹԻ

ՀԱՅԿ ՕՐԱԹԵՐԹԻ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ

ՀԱՅԿ ՕՐԱԹԵՐԹԻ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ

ՀԱՅԿ ՕՐԱԹԵՐԹԻ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ

ՀԱՅԿ ՕՐԱԹԵՐԹԻ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ

ՀԱՅԿ ՕՐԱԹԵՐԹԻ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ

ՀԱՅԿ ՕՐԱԹԵՐԹԻ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ

ՀԱՅԿ ՕՐԱԹԵՐԹԻ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ

ՀԱՅԿ ՕՐԱԹԵՐԹԻ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ

վրդե հետ ընդհանուր ձայնատուութեան միջոցով։ Մեծ-վեզիրը, որ ամենևին դէմ չէ եղել բօլղարական կառավարիչներին, այլ կիսասլաշտոնական յայտարարութիւնը լսել է ժըպտիան երեսին։ Սակայն միևս կողմից էլ հաւաստիացնում են, թէ Սուլթանը և մի քանի մինիստրները որոշել են վճռական միջոցների դիմելու։ Իբրև հաստատ փաստ պնդում են, որ բօլղարական կառավարութեան ամենաջերմ խորհրդատուն սեր Ջեմս-Ռւայտն է, կ. Պօլսի անգլիական դեսպանը, առանց որի խորհրդին կ. Պօլսի բօլղարական ներկայացուցիչը ոչ մի քայլ, ինչպէս հաւատացնում են թերթերը, չէ անում։

Շատ հետաքրքիր ընթացք են ստանալու բօլղարական խնդիրը և միջազգային քաղաքական յարաբերութիւնները։

ՓԱՂԱՓԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՖՐԱՆՍԻԱ.—Ֆրանսիական թերթերը, ինչպէս օրինակ «Matin», հրապարակ են հանում այն խարդաւանքները, որ սարքել են օրլէանականները Բուլանժէի կուսակցութեան հետ միասին անկարգութիւնները բարձրացնելու նպատակով։

ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

«ՆՈՐ-ԴԱՐ»-Ի
ՀԻՒՍԻՍԱՑԻՆ ԴՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆԻՑ

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 17 Մարտի։—Ճանապարհների հաղորդակցութեան մինիստրը վճռեց բարելաւել Մարիինեան գրութիւնը։ Աշխատանքի համար որոշած է 4½ միլիօն։ Աշխատութեան վերջանալու ժամանակամիջոցը հինգ տարի է։

ՎԵՆՆԱ.—«Neue Freie Presse»-ին Սօֆիայից հեռագրում են, որ Կարավելովի օրգան «Թրնօվօի Սահմանադրութիւն» քննադատութեան է ենթարկում իշխանի գահ բարձրանալը, որ պայմանագրերին ընդդէմ է և չնայելով պե տուրքիների յայտնած անհամաձայնութեան, եկաւ Բօլղարիա և որի գոյութիւնն չէ ընդունում Եւրոպան, որի պատճառով էլ Բօլղարիայի գրութիւնն աւելի վատացաւ։ Ռուսական կամ թիւրքական զօրքերին ընդիմանալու միտքը ծիծաղելի է համարում լրագիրը.—նախ և առաջ փող չկայ, և երկրորդ պէտք է մազից կախուած լինի Արևելեան Ռումելիայի վիճակը, մանաւանդ որ բօլղարական զինուորները չեն ցանկանալ Ռուսիայի՝ իրենց բարերարի դէմ կռուելու։ Թերթը այն եզրակացութեան է գալիս, որ փրկութեան համար մի միջոց է միայն մնում, բօլղարական կառավարութիւնը պէտք է զիջէ Ռուսիային—իւր բարերարին։

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 18 Մարտի.—Աշխարհագրական ընկերութեան խընդիրքով, Թագաւոր կայսրը բարձրագոյն հրամայել հաճեց Մօնգոլիայում և Չինաստանում ճանապարհորդող յայտնի ուղևոր Պոտանինին նշանակել տարեկան 700 րուբլի պէնսիա։

«Гражд.»-ը հաղորդում է իբրև լուր, թէ տեղական բարեփոխութիւնների և զեմստվական մասերի կառավարիչներ հաստատելու նախագծի քննութիւնը յետաձգած է աշնան։

ԲԵՐԼԻՆ.—Ռուսական Թագաժառանգի ազնիւ ասպետական վարմունքի մասին այստեղ շարունակում են երախտագիտութեամբ յիշել ինչպէս մամուլի նոյնպէս և հասարակութեան մէջ. իբրև ապացոյց առաջ են բերում նորանոր դէպքեր, մանաւանդ աւելի սրտաշարժ տպաւորութիւն գործել է Թագաժառանգը վարմունքը հանգուցեալ կայսրի դագաղի մօտ, ինչպէս և Նորին Բարձրութեան մասնակցութիւնը պահպանութեան. Թագաժառանգի 20 վալրկեան շրուխնակ սուսերամերկ կանգնած էր միևս սպաների և պաշտօնեանների հետ դագաղի մօտ։

Ֆինանսական բարձր շրջաններում տիրապետում է այն կարծիքը, թէ ռուսական րուբլի կուրսի բարձրանալը պատահական կամ ժամանակաւոր երևոյթ չէ, այլ պայմանաւորվում է քաղաքական և ֆինանսական պատճառներով։

ՎԵՆՆԱ.—«Աբևել. Թղթակց.»-ը գրում են Բերլինից, որ ուրբաթ, կայսրի նախագահութեամբ կայացած մինիստրների խորհրդում իշ. Բիսմարկը պարզելով կայսրի հաւանութիւն յայտնած արտաքին քաղաքականութեան նախագիծը, ասաց, որ Գերմանիան դիմում է խաղաղութեան պահպանութեան և պիտի աջակցէ Ռուսիային գոյութիւն ունեցող դաշնագիրների սահմանում առանց վնասելու Աւստրիայի շահերին։ Հաւատարիմ մնալով Աւստրիային, Գերմանիան ցանկանում է միևնոյն ժամանակ դիւբեկան լինել և Ռուսիային։

ՍՕՖԻԱ.—Րուշչուկում բաւական նշանաւոր անկարգութիւններ պատահեցան ժողովուրդը տուրք տալուց հրաժարուելու պատճառով։

Թիւրքիան Արևելեան Րումելիայի սահմանի վերայ զինուորական պահնակ (կօրդօն) կանգնեցրեց։ Բօլղարական կառավարիչները բացատրութիւն պահանջեցին։

ՊԱՐԻԶ.—Բուլանժէն հիւսիսային դեպարտամէնտի ընտրողներին ուղղած շրջաբերականի մէջ յայտարարում է, որ երկրի ինքնավըստահութիւնն և պարլամէնտի հեղինակութիւնը վերականգնելու միակ միջոց պէտք է համարել պարլամէնտի արձակումն և սահմանադրութեան վերաքննութիւնը։

Խմբագրը-Հրատարակիչ
ՍՊԱՆԴԱՐ ՍՊԱՆԴԱՐԵԱՆ

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Կիլիկեցի պ. Յակովբ Բաղդասարեանից, որ կարծվում է լինել Նոր-Նախիջևան կամ Րօստով Դօնի վերայ, կամ նրա տեղը դիտցողներից խնդրվում է յայտնել Հասցէն «Նոր-Դար»-ի խմբագրութեան։

10—2

ՎԱՃԱՌՎՈՒՄ ԵՆ
ԱՆՎՏԱՆԳ
ՇՎԵԴԱԿԱՆ
ԼՈՒՑԿԻՆԵՐ
(ЖВЕДСКІЯ СПИЧКИ)
Կատարելագործուած, սպիտակ բոցով, ամենաէժան գներով։ Մեծ քանակութեամբ առնողներին մեծ զիջումն է լինում։
ԴՈՐԾԱՐԱՆ Գ. Ի. ՏԷՐ ԱՍՏՏՈՒՐՈՎ ԵԻ ԸՆԿ.
ԹԻՖԼԻՍ. Վերայում.
50—35

ԻՍԿԱԿԱՆ ԷԳՈՐԾԱՐԱՆԻ ԱՑՍ
ԴՐՈՇՄՈՎ ՄԻԱՑՆ
Huste-Nicht
Gerichtl. geschützt.
ՄԻ՛ ՀԱՉԻՐ
Մեղրա-Բուսեղէն-Մայլց-Էկստրակտ և շաքարեղէններ։
Լ. Գ. ՊԻՇՏ ԵԻ ԸՆԿ. ԲՐՒՍԼԱՎՈՒՄ
Գինն է,—մի չիչը 1 ր. 25 կ. և 2 ր. 40 կ. շաքարեղէնները 30 և 50 կոպէկ։
Գլխաւոր պահեստն է Ռուսիայի համար՝ Պետերբուրգ, Վ. Աւրինի մօտ, Բոյշ. Մօրսկայա, № 17.
Վաճառվում է,—Թիֆլիսում, դեղատնային ապրանքների վաճառման կովկասեան ընկերութիւն, և Վ. Գրնվնակ, Ձանապարհածախսը առանձին
(М. 4852) 32—21

Ներկայ 1888 թուին լոյս կը տեսնէ Մոսկվայում
«ՀԱՆԴԷՍ ԳՐԱԿԱՆԱԿԱՆ ԵԻ ՊԱՏՄԱԿԱՆ»
երկհատոր ժողովածուն։ Այս հրատարակութիւնը, որին մասնակցելու են մեր գրականութեան մէջ անուն ժառանգած հեղինակներ, ինչպէս Գամառ-Քրիգոլ և ուրիշներ, նոյնպէս և շատ նոր ուժեր, պիտի բովանդակէ. վէպեր, պատկերներ, զրոյցներ, բանաստեղծութիւններ,—թէ ինքնուրոյն և թէ թարգմանական,—պատմական, քննադատական, մատենախօսական յօդուածներ, գիտութեան այս կամ այն ճիւղից մատչելի լեզուով քաղուածքներ և այլն...
Առաջին գիրքը բաղկացած կը լինի 300 երեսից և լոյս կը տեսնէ յունիս ամսին։ Բացուած է ստորագրութիւն միայն առաջին հատորի համար, որի բաժանորդագինն է Ռուսաստանում մէկ րուբլի յիսուն կոպէկ, իսկ արտասահմանի համար—4 ֆրանկ։ Երկրորդ հատորի մասին առանձին յայտարարութիւն կը լինի, որովհետև մատիրը ենք ծաւալը ընդլայնելու։
Հրատարակչի հասցէն. Москва, Большая Дмитровка, мебл. комн. «Версаль», № 27
Մկրտիչ Բարխուդարեանց.
(Ա.) 6—5

ПАРФЮМЕРІЯ
ВЫСШАГО КАЧЕСТВА
А. СІУ и К°
МОСКВА.
НАХОДИТСЯ ВО ВСѢХЪ
ГОРОДАХЪ РОССІИ.
(М) 50—3

ՐԻԻՀԿ ՄԻՍԱԿԻ ԸՐԱՐԵԱՆՑ
ՍԱԼԻՍԱՆԻՑ ԷՋՄԻԱԾԻՆ
Նկարագիրը
ՈՒԽՏԱՒՈՐ ՈՒՂԵՒՈՐՈՒԹԵԱՆ
Քսպ՜ոլ՜ի- փոխ-ուղևոր-ներով
Գինն է 50 կոպէկ
Դիմել «Նոր-Դար»-ի խմբագրութեան։ (Ա.) Ռ—8

ՆՈՐ ԲԱՑՈՒԱԾ Է
„ԵՒՐՈՊԱ“ ՀԻՒՐԱՆՈՑ
Բօստովում Դօնի վերայ
Ցագանրօգսկի պրօսպէկտ, Բուբրինների տուն,
Բօստով Դօնի վերայ եկողներին սրանով պատիւ ունիմ յայտնելու, որ 1888 Թ. յունվարի 1-ից բացել եմ «ԵՒՐՈՊԱ» հիւրանոց սենեակներով, որոնք նորոգուած են, յարմարապէս զարդարած և գտնվում է քաղաքի կեդրոնում, ամեն տեսակ յարմարութիւններով ուղևորների համար, ամեն տեսակ հաստատութիւնների և մագազինների մօտ։
ՍԵՆԵԱԿՆԵՐԸ 75 Կ. ՄԻՆՉԵՒ 3 Ր. ՕՐԸ.
Հիւրանոցի պաշտօնէութիւն
ՆԱԽԱՁԱՇ, ԸՆԹՐԻԿ, ՁԱՇ ամեն տեսակ արտասահմանեան և ռուսական խմիչքներով
Գները չափաւոր են
Փառաւոր կահ կարասիք և ամեն տեսակ յարմարութիւններ։
ՀԻՒՐԱՆՈՑԻ ՏԷՐ ԶԱՔԱՐԻԱ ԵԱԿՈՎ. ՆԱԿՏԻՈՆՈՎ
3—3

ԵՐԵՑՓՈԽԵԱՆԻ
ՈՈՒՍԵՐԷՆԻՑ—ՀԱՅԵՐԷՆ ԲԱՌԱՐԱՆԸ
նոր փոփոխութիւններով և յաւելուածներով, ծախվում է Թիֆլիսի բոլոր գրավաճառների մօտ։
ԳԻՆՆ Է 4 ՐՈՒԲԼԻ
3—2

BATEAUX A VAPEUR FRANÇAIS N. PAQUET ET C-ie
ՖՐԱՆՍԻԱԿԱՆ ՆԱՒԱԳՆԱՑՈՒԹԵԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
Ն. ՊԱԿԷ ԵՒ ԸՆԿ.
Ուղիղ և կանոնաւոր երթևեկութիւն Մարսէլլի և Բաթումի մէջ։
Հինգշաբթի, մարտի 24-ին, «ԱՆԱՏՕԼԻԱ» (Anatolie) շոգենաւը, նաւապետ «ԲՕՇԷԼ» (Boschel) դուրս կը գայ Բաթումից դէպի Տրապիզոն, Օրդու, Սամսօն, Կ. Պօլիս և Մարսէլլ։
Տեղեկութիւնների համար դիմել ընկերութեան գործակալութեան Բաթումում՝ պ. ԳԱՐԱՆԻՕՆԻՆ, Թիֆլիսում՝ պ. ՐԷՆՕԻՆ, նախկին գալերէյա Արծրունիների № 103. 2—1

ԿՕՆԴԻՏԵՐԻԱ ԵԻ ՀԱՑԱԳՈՐԾԱՐԱՆ
ՊԵՏՐՈՍ ԻՒԶԲԱՇԵԱՆԻ
Երևանեան հրապարակի վերայ
ԹԻՖԼԻՍՈՒՄ
Պատրաստի ունի ամեն օր նոր և թարմ ԿՕՆՖԷԿՏՆԵՐ ևէ մրգերի, և ևէ օդին ու պօմադկա հուշատ պէսակներից ԿԱՐԿԱՆԴԱԿ, ՇԱՔԱՐԱՀԱՑ, ՑՈՒԿԱՆ, ՏՕՐՏ և ՔԱՂՑՐԱԻԷՆԻՔ ամեն պէսակի։
Նոյնպէս բազմատեսակ և բազմաձև ՀԱՑԵՐ ԵԻ ՊԱՔՍԻՄԱԹ.
Մեծ քանակութեամբ
ՒՕՆՒՕՆԵՐՕՐ ԸՐԿՂԻԿՆԵՐ
ՓԱՌԱՇԷՆ ԵԻ ԶԱՐԴԱՐՈՒՆ
Ընդունում է պատուէրներ թէ Թիֆլիսում և թէ գաւառական քաղաքներից ամենաչափաւոր գներով և կատարում է նրանց ԱՐԱԳ ԵԻ ՃՇՏՈՒ ԹԵՄԱՐ։
Այն օտարաքաղաքացիների համար, որոնք մեծ քանակութեամբ են պատուիրում, լինում է նշանաւոր զիջում։
Հասցէն՝ Тифлисъ, кондитерская П. Юзбашева.
50—26

Дозволено цензурою. Тифлисъ, 18-го Марта 1888 г. Տպարան Լ. Գ. Կրամարէնկոյի Типографія Л. Г. Крамаренко, Гол. пр., д. Читахова.